

Alžirlileriň taryha açylan gapysy: Şehitler meýdany

Category: Kitapcy,Taryhy ýerler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Alžirlileriň taryha açylan gapysy: Şehitler meýdany

ALŽIRLILERIŇ TARYHA AÇYLAN GAPYSY: ŞEHİTLER MEÝDANY

«Şehitler meýdanynyň» ady «Ketşawe» metjidiniň goragçylaryny oka tutan fransuz kolonialistleri bilen baglanychdyrylýar.

Alžirliler «Şehitler meýdanyna» zyýarat etmekden gaça durýar (*Internet saýtlary*).

Millionlarça alžirli «Şehitler meýdanyny» paýtagtyň belli ýeri hökmünde däl-de, Demirgazyk Afrika ýurduň hakydasyn daky belli tapgyrlaryň taryhy şaýady hökmünde görýär.

Käbirleri paýtagt Alžirdäki «Şehitler meýdanynyň» adynyň 1962-nji ýylda fransuz kolonializmine garşıy ýurduň garaşsyzlygyna alyp baran azat-edijilik rewolýusiýasy wagtynda wepat bolan watançylardan gaýdýandygyny pikir edýär.

Emma onuň kyssasy fransuz ordalarynyň ýurda giren 1830-nji ýyllaryna çenli uzaýar.

Meýdanyň ady onuň dik garşysyndaky «Ketşawe» metjidi bilen baglanychykly.

Meýdan metjide bary-ýogy birnäçe metr daşlykda ýerleşýär. Şol wagtlar fransuz basybalyjylary metjidi buthana öwürmegi makul bilyär.

Muny eşden dört müň alžirli karary ýerine ýetirmek üçin edilýän ähli işleriň öňüni almak üçin haýdan-haý metjide gelýär.

Alžirlileriň bu hereketi metjide basyş eden, protestçileri zor bilen daşlaşdyran we olary osmanly döwründe Maiz meýdany diýilýän ýere alyp baran fransuz güýçleriniň gaharyny getirýär. Fransuzlar alžirlileri oka tutup başlaýar.

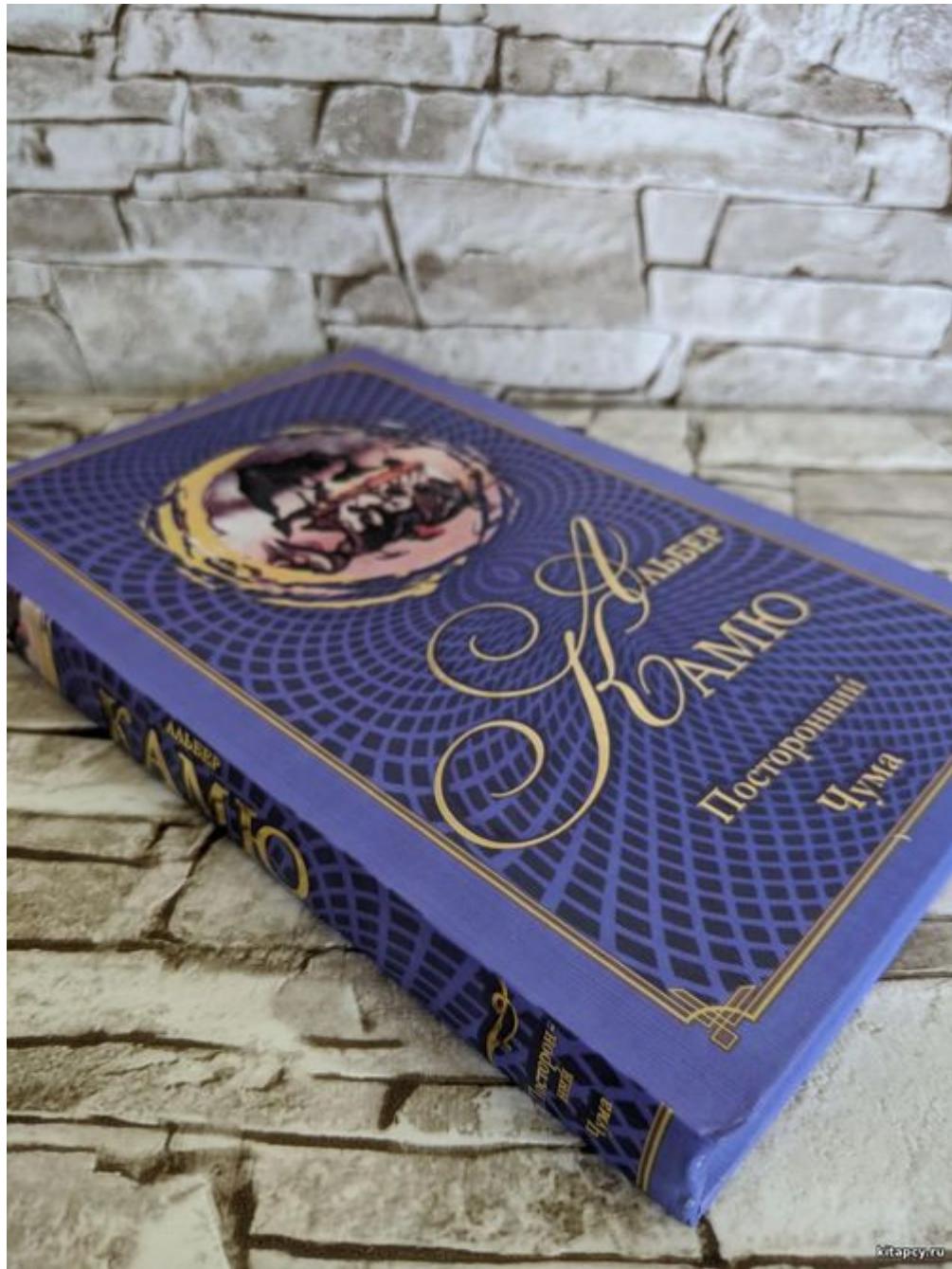
Waka 1962-nji ýylda Alžiriň garaşszlygyny alan wagtyna çenli taryh kitaplaryna we paýtagtlylaryň hakydalaryna hemişelik ýazyldy.

Garaşszlyk alynandan soň alžirli ygtyýarlylar buthanadan haçlary aýryp, öñküsi ýaly metjide öwürdi we bu ýeriň osmanly döwründäki adyny üýtgedip, Şehitler meýdany adyny berdi.

Bu karary Alžiriň öñki prezidenti Ahmet bin Belle çykardy we onuň kyssasy nesillerden nesile geçip geldi.

Hökümét meýdanynyň ady bolsa, 1842-nji ýylda «Orlean gersogy» heýkeliniň gurlandan soňky fransuz kolonalizmi bilen baglanyşykly.

Alžirliler Şehitler meýdanyna zyýarat etmekden gaça dursa-da, töwerekde ýasaýan dürli milletler uly gyzyklanma bildirip, meýdany iň gelim-gidimli ýere öwürdi.

kitapcy.ru

Meşhur ýazyjy Alber Kamýunyň «Keseki» romanynda aýdyşy ýaly, ýewropalylaryň masgaralamagyndan çekinip, meýdana gyzyklanma bildirmekden gaça durýan halk bir gyrada durmak bilen çäklendi.

Şehitler meýdany Osmanly Alžiriniň paýtagty hökmünde tanalan Kasba oblastynda, deñiziň garşysynda, Şarlmanyň 1541-nji ýylда oblasty basyp alan wagtynda onuň gämileriniň zibil üýşmegine öwrülen ýerinde ýerleşýär.

Günbatarynda Alžiriň iň uly we adybelli raýonlarynyň biri bolan gür ilatly, XIX asyryň ahyrynda gurlan «Bab El-Wad» raýony bar.

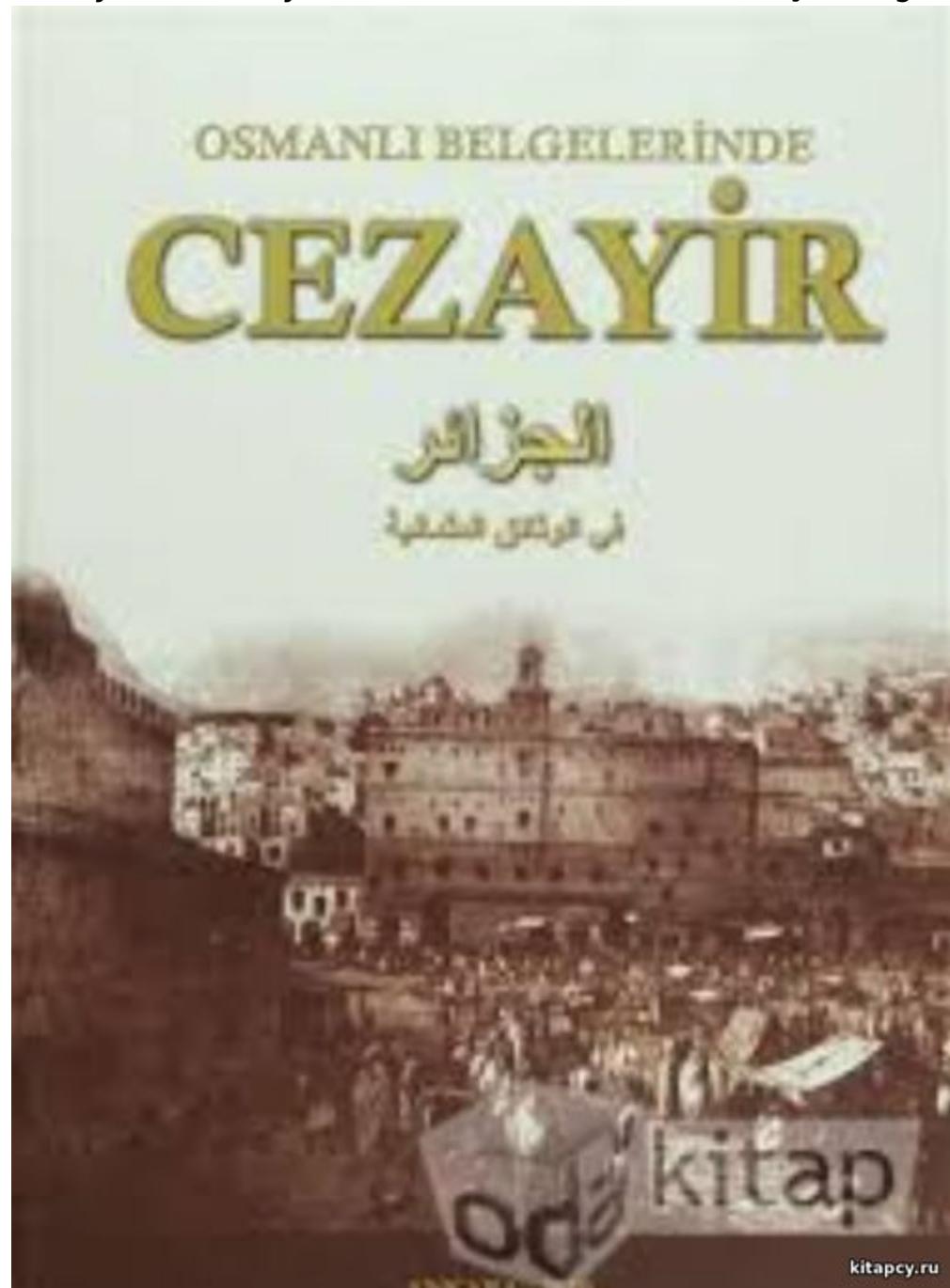
Raýon fransuz kolonializmi döwründe Andalusdan gaçyp gelen jöhitleriň ýasaýan ýeri bolup, Ortaýer deñziniň şäher

gurluşynyň düzümi ispan, malta, italýan, fransuz dillerini öz içine alýardy.

Gündogar tarapynda Köne şäheriň gapylaryndan biri bolan «Bab Azzun» raýony osmanly döwrüniň we raýony gudan fransuz basybalyjylarynyň janly şaýady bolup otyr.

Şehitler meýdanynyň gaýrasynda Kasba ýa-da Köneşäher ýa-da paýtagtlylaryň atlandyrýan ady bilen aýdanymyzda Mahrusa şäheri ýaýylyp ýatyr.

Şäher aýratynam osmanly döwründe begzada gatlagyň we buržuaz maşgalalaryň oturýan ýeri bolangoň, köp sanly rowaýatlar, hekaýatlar, tysallar bilen dilden düşmän gelýär.

- Arheologik açýşlar

Şehitler meýdany hakdaky hekaýatlar aýratynam sebitde gurulan metro liniýasynyň basyrnyp ýatan syry ýuze çyjarmagyndan soňam guitararly däl.

Arheologlar sebitoň rim we osmanly döwürleriniň arasyndaky iki müň ýyllyk taryhyna şaýatlyk edýän binalaryň we tapyndlaryň üstünden bardygyça, meýdan jahankeşdeler üçin açık muzeýe öwrüldi.

Alžirli arheolog Kemal Sititi Şehitler meýdandaky taryhy ýerleri ilkinji bolup açan alym boldy. Ol bu barada şeýle diýdi:

– Ynanar ýaly däl. Bir gezek göreniňizde iki müň ýyllyk taryhy täzeden göz öňüňizde janlandyryp bilersiňiz.

Sititi V asyra çenli uzaýan mozaikalardan ybarat meýdanyň we VII asyrdan wizantiýa döwrüne degişli onlarça mazaryň bolan uly gonamçylygyň üstünden bardy.

Şäherçe üç müň kwadrat metr meýdanda ýaýylyp ýatyr. Meýdandan rim döwrüne degişli 385 metal pul we bir katapult topy bilen birlikde köpüsü zaýalanan taryhy eserlerdir tapyndlalar hem alyndy.

Kemal Sititiniň pikiriçe fransuzlar 1831-nji ýylда Alžiri koloniýalaşdyrmaga başlanlarynda ploşady gurmak üçin ýukan osmanlylaryň gurup giden «Seýýide» metjidiniň käbir korpuslary gazuw-agtaryş işleriniň dowamında ýuze çykdy.

Meýdan ýurduň garaşszlygyny gazanan 1962-nji ýylyndan bări Şehitler meýdany adyny göterýär.

Aly ÝAHÝA.

Sişenbe, 06.06.2023 ý.

«Independent Arabia» internet gazeti. Taryhy ýerler